

Posudek vedoucího diplomové práce

Štěpánka Podlešáková

Michaela Pavlíková, *Subkultury jako rámec socializace a konstrukce identity: Individuální a kolektivní identifikace v postmoderní společnosti na příkladu metalové a otaku subkultury*. ÚE FF UK, Praha 2010, 118 stran včetně příloh.

Štěpánka Podlešáková se ve své diplomové práci rozhodla věnovat tradičnímu antropologickému tématu, *konstrukci individuálních a kolektivních identit a socializaci* jedinců do nich, ovšem ve zcela novém a netradičním hávu—tedy konstrukci individuálních a kolektivních identit a socializaci v *postmoderní společnosti*, a to na příkladu *otaku* a *metal* subkultury. Hlavními tématy jejích úvah je tedy propojení konceptů postmodernity (kapitola 2.), (postmoderní) individuální identity (kapitola 3.) a (postmoderní) kolektivní identity a jejího výrazu v charakteru subkultur (kapitola 5.), které jsou pro diplomantku novými formami sociality (kapitola 4.). Tyto nové formy sociality (subkultury, komunity, *neo-tribes*, *youth cultures*, *club cultures*, *coutercultures* ap.) „jsou jedním ze signifikantních socio-kulturních jevů současnosti a vytváří v globálním měřítku základní rámec pro sebeidentifikaci a socializaci nemalého počtu jedinců“ (s. 10). Jako takové jsou bezesporu předmětem antropologického uvažování a etnografického bádání—o to se autorka pokusila svým výzkumem *otaku* a *metal* subkultur (pro definici těchto skupin viz kapitolu 1, ss. 15-17, pro vizuální seznámení se s jejich reprezentanty viz Seznam příloh, ss. 104-106 a 112-113).

Jak je vidět, téma je pojato značně široce a **ambiciózně**: od teorie postmoderní společnosti po terénní výzkum mezi skupinami jejích členů. Obávám se ale, že právě širší pojetí tohoto zajisté zajímavého a inovativního tématu je největší slabinou práce. Ta tak trpí pravým opakem toho, než čím trpí většina jiných: zatímco běžně se setkáváme s pracemi nudně deskriptivními, práce Štěpánky Podlešákové se naopak snaží o natolik široký záběr teoretického kontextu, že musí být v důsledku podáván tak zestručněně, až působí zploštěle a anekdoticky (nemluvě již o zcela minimální informaci o samotných dvou jejích subkulturách, tedy o *metal*u a o *otaku*, o nichž se čtenář vskutku dovídá minimum). Autorčin bezesporu chvályhodný antropologický záměr—zasazení jevů do co možná nejširšího kontextu—se tak v konci obrací proti ní samotné. Vezměme například kapitolu 2. „Sociokulturní charakteristiky postmoderní společnosti“: dobrá, je zajisté užitečné, ne-li nutné, pojednat toto téma, týká-li se práce sociality a sociálních skupin, jejichž vznik právě postmoderní situace umožňuje. Ovšem subkapitola 2.1 této kapitoly—„Specifické

vnímání času“—komunikuje celé toto rozsáhlé téma čtenáři v pouhých pěti odstavcích, v nichž se autorka přežene od cyklického a lineárního vnímání času přes instantní polévky až ke kultu věčného mládí (ss. 23-24)! To je výkon hodný zenového mistra, ovšem také jako jeho žák potom musí čtenář text číst: tj. opakovaně, s detailním zamyšlením se nad každou větou, doplněním ledasčeho i z jiných zdrojů, aby došel pochopení—či možná si do textu projektoval pochopení—vztahu času, vnímání jeho běhu, instantnosti polévek, konzumerismu a flexibility nabídky, konzumpce i mládí. Moje námitka tedy nemíří proti diplomantčině uvažování—toho si vysoce cením—ale proti tomu, že většina z něj zůstala nevyřčená a skrytá. Touto zamlžující stručností trpí i ostatní kapitoly a bohužel i Závěr práce, ze kterého se příliš závěrečných zjištění nedovíme.

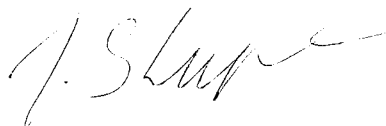
Ostatně nevyřčeny a skryty zůstaly i jiné věci—a to pokládám za nepřípustnou chybu. Z textu je v jejím důsledku totiž velmi obtížně rozpoznatelné, co je myšlenkou autorky a co jsou údaje přebrané od autorů jiných, respektive mnohé údaje mohou být vnímány jako zjištění autorčina, i když tak tomu rozhodně nemůže být. Vezměme si prosím její vysvětlení toho, co je *manga* v posledním odstavci na s. 16: ani jedna z vět tohoto odstavce nemůže být nepřejatou myšlenkou. Například sdělení, že *manga* zřejmě pochází ze 12. století není zajisté myšlenkou diplomantky, protože ta neprováděla vlastní výtvarně-historický výzkum (k jejímu výzkumu viz kapitolu 1.). Ale tato věta, stejně jako žádná jiná v tomto odstavci a stejně jako celý tento odstavec, není v konci odkázán ke zdroji, a zdroj sdělení není možno dopátrat ani z kontextu předcházejícího či následujícího textu. Stěží je také možné pokládat výtvarné tradice 12. století v Japonsku za obecnou znalost, u které odkazu ke zdroji netřeba. Za takováto pochybení by diplomantka mohla být snadno obviněna z plagiarismu—právě to teď aktuální metly akademiků v České kotlině—i když v jejím případě jsem přesvědčen, že se nejednalo záměr, ale o nešikovnost. Bohužel tato nešikovnost prostupuje celou prací.

Je velká škoda, že tento rozhodně zajímavý a ambiciózní projekt zasáhly zmíněné nedostatky. Autorka totiž jinak předvedla neobvyklý kus badatelské práce, správně se zorientovala v rozsáhlé literatuře, nastudovala autority jako je Eriksen, Giddens, Bauman, Goffman, McLuhan a další (viz Citované zdroje, ss. 98-102), a poznatky se pokusila kreativně spojit s poznatky ze svého vlastního etnografického výzkumu, při kterém mimo jiné i „využila metod kyberetnologie (sic!, pozn. autora) a analyzovala různé subkulturní projevy na internetu ...[jako] ...fotografie, e-shopy, webziny, diskusní fóra, fanart, fansub atd.“ (s. 14; škoda jen, že se odkazy k nim nevyskytují v Citovaných zdrojích). Práce rovněž nepostrádá inspirativní výzvy: tak

zatímco dříve jsem se za maškaru *převlékl* řekněme v masopustním průvodu, „tekutost“ modernity smývajících rozdíl mezi prací a zábavou vede k tomu, že dnes identitu maškary, řekněme černovlasé, copaté, okaté japonské školačky se značně vyvinutím poprsím (viz např. http://www.dailymotion.com/video/xavgrm_japanese-cosplay-babes_news) běžně *žijí*?!! Prosím diplomantku o odpověď a objasnění této situace.

Nicméně kvůli výše vyřčeným výtkám nemohu práci celkově hodnotit lépe, než pouze jako **velmi dobrou**.

V Praze, 16.8. 2010

PhDr. Jaroslav Skupnik, Ph.D.

školitel